

מתקופת האבן

כתב העת של העמותה הישראלית לפרהיסטוריה

מ"א (41)

עורך:
סטיב רוזן

נתמך על-ידי הקרן של איירין לוי-סאלא

העמותה הישראלית לפרהיסטוריה
תשע"ב, 2011

ISSN: 0334-3839

©

כל הזכויות שמורות
לעמותה הישראלית לפרהיסטוריה
עימוד ממוחשב: ספי עיצוב גרפי, באר שבע
נדפס ביחידת הדפוס אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

תוכן העניינים

5	קרול קורדובה, אפריל ניוול, מיכאל ביסון, כריסטופר אימס ורגינה דה-וויט דפוסים סטרטיגרפיים של גיאומורפולוגיה וקרקע הקשורים לתקופה הפליאוליתית התיכונה ברמת מידבא, ירדן: המקרה של מתחם האתר מאיין
37	דני רוזנברג ודני נדל אפיון ותפוצה של מאפייני מתקני הסלע במערת אורנית, הר כרמל, ישראל
71	ליאורה קולסקה הורוויץ', סטיבן א. רוזן ופאני בוקטין מנחות אקוידים מאתר פולחני-הקבורה רמת סהרונים בנגב המרכזי, מהתקופה הניאוליתית המאוחרת
83	מיכאל פרייקמן דמויות גליליות מהכלקולית הגולני: עדויות לשבירה פולחני
95	שי בר, גיא בר-עוז, דרור בן-יוסף, נועה רבן-גרסטל וחיים וינטר שייך דיאב 2 – כפריר מתקופת הברונזה הקדומה I בעמק הירדן
155	ביקורת ספר יניר מילבסקי, 2001. חילופי טובין בדרום הלבנט בתקופת הברונזה הקדומה: מבט מרקסיסטי סקירה על ידי יובל יקותיאל
159	הנחיות לכותבים
5*	תקצירים בעברית

תפוצה ומאפיינים של מתקני סלע (מכתשים וספלולים) במערת אורנית, הר הכרמל, ישראל

דני רוזנברג ודני נדל

מכון זינמן לארכיאולוגיה, אוניברסיטת חיפה

מערת אורנית נמצאת על הגדה הדרומית של נחל גלים, לא הרחק מהמבואות המזרחיים של טירת הכרמל ומהשכונות הדרומיות של חיפה. המערה נחקרה על ידי עולמי וחבריו וממצאים, בעיקר מהתקופה הפליאוליתית התיכונה, פורסמו בעבר (Olami 1957, 1965, 1984:46, 49-51). עולמי וחבריו פרסמו גם מספר מכתשי סלע וספלולים, כמו גם פריטי צור וחרס מאוחרים, שחלקם נמצא בברקצייה. במאמר זה אנו מתארים תוצאות ראשוניות ממחקר שנערך בשנת 2007 והתמקד במכתשי הסלע והספלולים במערת אורנית, שהינו חלק ממאמץ לתעד ולנתח מתקני סלע פרהיסטוריים מאזורים שונים בישראל.

העבודה במערה התמקדה בשלושה חדרים קרובים בהם נמצאו הריכוזים הגדולים ביותר של מתקני סלע. המאמר מציג את המכתשים והספלולים ואת דגם הפיזור שלהם בחדרים אלה. חלקם, בעיקר אלה שבחדר AII, פגועים בגלל התבלות פני הסלע ובהתאם מציגים רק חלק מידותיהם המקוריות. תיארוך ראשוני אפשרי רק על פי צורתם, קוטרם ועומקם (בהעדר ממצא מתאריך אחר).

מכתשי סלע וספלולים מופיעים בדרום הלבאנט בסוף התקופה האפיליאוליתית והם מאפיינים בעיקר אתרים המשויכים לתרבויות הנאטופית והחרפאית ולמכלולים מישובי התקופה הנאוליתית הקדם קרמית א'. בעוד שהמכלולים הנאטופים מציגים עושר צורני ומגוון רחב של גדלים של מכתשי סלע וספלולים, בתקופה הנאוליתית הקדם-קרמית א' המגוון מוגבל מאד וכולל בעיקר ספלולים הנמצאים הן על מחשופי סלע והן על לוחות וכולדרים, בעיקר בתוך המבנים. סיכום ראשוני של מחקר מכתשי הסלע והספלולים במערת אורנית מלמד על מכלול הומוגני למדי מבחינה טיפולוגית ומורפומטרית. נראה כי מרבית הפריטים מתאימים במידותיהם ובמאפייניהם לטיפוסים האופייניים לתקופה הנאוליתית הקדם-קרמית א'.

